



**MALMÖ  
UNIVERSITET**

BARNDOM, UTBILDNING  
OCH SAMHÄLLE

**Examensarbete i fördjupningsämnet fritidspedagogik**  
15 högskolepoäng, grundnivå

# Normkritisk pedagogik: Fritidspersonalens erfarenheter av normkritik i fritidshemmet

The after-school teacher's experience of norm criticism in the after-school center

Max Zander  
Teddy Persson

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i  
fritidshem, 180hp  
Datum för slutseminarium: (2024-08-30)

Examinator: Despina Tzimoula  
Handledare: Jonas Qvarsebo

## Förord

Utifrån tio års egen yrkeserfarenhet i skolans värld och erfarenheter från VFU under utbildningen till fritidslärare slog det oss att normkritik är ett ämne som finns med i styrdokument och lagar men pratas sällan om i verksamheten. Vissa kollegor som vi har arbetat med var osäkra kring ämnet och hade själva inte riktigt reflekterat över det under sin arbetstid. Oftast var normer och värden redan placerade och följdes på de olika avdelningarna för att det alltid hade varit så. Utan att ifrågasätta eller kritisera olika normer hade många anställda bara fortsatt arbeta som vanligt. Detta blev startskottet för oss att börja arbeta med normkritisk pedagogik i vår studie för att undersöka vad som händer när du kritiserar din egen pedagogik.

Under hela arbetsprocessen har vi varit delaktiga i alla kapitel och avsnitt. Vi arbetade tillsammans med samtliga kapitel och delade upp avsnitten. Max tog ansvaret över kapitel tre som handlar om teori medan Teddy tog ansvaret över kapitel två som handlar om tidigare forskning. Kapitel ett och fyra var det lika med uppdelningen av ansvar medan kapitel fem var Max ansvarig för intervjuerna och Teddy ansvarade för transkriberingen. Själva avsnittet vid analys och diskussion var ansvaret delat lika mellan båda parterna.

Denna studie och arbetsprocess har försett oss med nya kunskaper och reflektioner när det kommer till självreflektion över din egen yrkesutövning när det kommer till normer.

Vi vill ge ett stort tack till fritidspersonalen som deltog samt skolledningen på den skola som intervjuerna utfördes. Utan dem skulle studien inte kunnat gå att genomföra. Vi vill också ge ett stort tack till vår handledare Jonas som har hjälpt oss genom uppsatsen.

## Abstrakt

Detta examensarbete kommer att undersöka hur pedagoger arbetar med normkritisk pedagogik i fritidshemmet. Vi avser att undersöka hur fritidslärarna använder normkritisk pedagogik för att främja en bättre arbetsplats samt säkrare skolmiljö i fritidshemmet. Syftet med denna studie är att undersöka fritidsläraren tolkar och vilka strategier som de använder i verksamheten. Forskningen som har valts och litteraturen som har använts utgår från ämnena fritidspedagogik, normkritik, styrdokument, normer och värdegrund, normkritisk pedagogik och maktstrukturer. Det teoretiska perspektiv som varit utgångspunkten vid analysering av den insamlade empirin har varit ett fenomenologiskt perspektiv. Den valda metoden för att kunna undersöka syftet med arbetet och få svar på frågeställningarna är kvalitativa, semistrukturerade intervjuer. Resultatet av studien var att oavsett vilken utbildning eller erfarenhet pedagogerna besatt var begreppet normkritisk pedagogik okänt men begreppets innebörd utövande omedvetet. I undersökningen var det fem stycken respondenter som deltog varav alla arbetade inom fritidshemmet. Det var fritidspedagoger, fritidslärare och utbildade fritidspedagoger som ingick i intervjuerna.

Nyckelord: Normkritisk pedagogik, fritidshemmet, fritids, normer, fritidslärare, fritidspedagogik

## Abstract

This thesis will investigate how educators work with norm-critical pedagogy in after-school centers (fritidshemmet). We intend to investigate how after-school teachers employ norm-critical pedagogy to promote a better work environment and a safer school environment in the after-school setting. The purpose of this study is to examine how after-school teachers interpret and utilize strategies in their practice. The research and literature utilized in this study are based on the subjects of after-school pedagogy, norm-critique, policy documents, norms and values, norm-critical pedagogy, and power structures. The theoretical perspective guiding the analysis of the collected empirical data has been a phenomenological perspective. The chosen method to investigate the purpose of the work and address the research questions is qualitative, semi-structured interviews. The result of the study was that regardless of the education or experience possessed by the pedagogues, the concept of norm-critical pedagogy

was unknown, but the meaning of the concept was practiced unconsciously. In the study, there were five respondents who participated, all of whom worked within after-school centers. The respondents included after-school pedagogues, after-school teachers, and unqualified after-school pedagogues.

Keywords: Norm-critical pedagogy, after-school centers, leisure time, norms, after-school teachers, after-school pedagogy.

<b>1 Inledning</b> .....	<b>6</b>
1.1 Syfte.....	7
1.2 Frågeställning.....	7
<b>2 Forskning om normkritisk pedagogik</b> .....	<b>8</b>
2.1 Begreppet normkritisk pedagogik.....	8
2.1.1 Bakgrunden till normkritisk pedagogik.....	8
2.1.2 Normkritiska metoder och arbetssätt.....	9
2.2 Inkludering.....	9
2.3 Kritiska perspektiv på normkritisk pedagogik.....	10
<b>3 Teori</b> .....	<b>13</b>
3.1 Fenomenologi i undersökningen.....	15
<b>4 Metod</b> .....	<b>16</b>
4.1 Kvalitativ studie.....	16
4.1.1 Semistrukturerade intervjuer.....	16
4.2 Etiska riktlinjer.....	17
4.3 Urval.....	18
4.4 tillvägagångssätt.....	19
4.5 Informanter.....	19
<b>5 Resultat och analys</b> .....	<b>21</b>
5.1 Tolkningar av begreppet normkritisk pedagogik.....	21
5.2 Normkritiska metoder, arbetssätt och strategier.....	23
5.3 Problematik och möjligheter.....	26
5.4 Sammanfattning av analys.....	28
<b>6. Diskussion</b> .....	<b>30</b>
6.1 Jämförelse med tidigare forskning och metodval.....	30
6.2 Slutsats.....	31
6.3 Fortsatt forskning och yrkesrelevans.....	31
<b>Referenser</b> .....	<b>33</b>
<b>Bilagor</b> .....	<b>35</b>

# 1 Inledning

Skolan är en miljö där normer och oskrivna regler ofta förekommer mellan personal och elever. Sedan 2010-talet har Skolverket och andra organisationer publicerat material om normkritisk pedagogik. Normkritisk pedagogik är ett verktyg för att synliggöra och förändra normer och strukturer som finns i verksamheten. De centrala delarna i begreppet normkritisk pedagogik är att skapa en inkluderande miljö genom att synliggöra normer och lyfta en kritik mot alla normer som finns och uppstår i verksamheten. Skolans uppdrag är att främja elevers utveckling mot demokratiska värderingar och en lust att lära. Skolan ska gestalta frihet, jämställdhet, lika värde och solidaritet för att utveckla framtida demokratiska medborgare enligt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 (Skolverket 2022, s. 5-7). Vårt intresse för detta arbete väcktes av kapitel 2 i Lgr 22, som beskriver hur skolor i Sverige ska arbeta med normer och värden (Skolverket 2022, s. 10).

Målet med denna studie var att undersöka fritidspersonalens medmedenhet om normkritisk pedagogik och hur den praktiseras. Studien avgränsas till att fokusera på fritidspersonalens upplevelser och användning av normkritisk pedagogik i fritidshemmet. Studiens disposition inleds med en litteraturgenomgång av forskning inom ämnet, sedan kommer teoridelen som är kopplad till vår studie. Därefter beskrivs metodkapitlet som omfattar metod, urval och tillvägagångssätt. Resultat och analys presenteras baserat på de genomförda intervjuerna. Avslutningsvis följer en diskussion som behandlar slutsatser och förslag till vidare forskning inom det valda ämnet. Slutligen avslutas studien med en referenslista och tillhörande bilagor.

Valet av forskningsämne baseras på ett intresse för hur normer kritiskt granskas, särskilt i samband med fritidshemmet. Som studenter med erfarenheter från fritidshemmets verksamhet anser vi att detta ämne har stor betydelse för oss själva och för vår egen yrkesprofession. Ämnet introducerades under vår utbildning, vilket väckte ett intresse att undersöka hur fritidspersonalen arbetar med normkritisk pedagogik. Trots att det finns publicerat material om normkritisk pedagogik för skolan och förskolan, saknas det specifikt material om tillämpning i fritidshemmet. Detta leder till studiens syfte: att undersöka hur fritidspersonalen arbetar med normkritisk pedagogik.

## 1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att få en inblick i hur lärare i fritidshemmet arbetar med normkritisk pedagogik för att skapa en inkluderande arbetsplats för kollegor och elever.

## 1.2 Frågeställning

- Vad är normkritisk pedagogik för fritidspersonalen?
- Vilka normkritiska metoder, arbetssätt och strategier använder fritidspersonalen?
- Vilka möjligheter och problem ser fritidspersonalen med normkritisk pedagogik?

## 2 Forskning om normkritisk pedagogik

Det finns ingen tidigare forskning kopplad till normkritisk pedagogik i fritidshemmet. Det finns däremot forskning inom förskola och skolan, denna forskning blir relevant eftersom den är den närmaste mot fritidsverksamheten som finns tillgänglig. Den otillgängliga forskningen visar en kunskapslucka som vår undersökning syftar till att adressera.

### 2.1 Begreppet normkritisk pedagogik

Begreppet normkritisk pedagogik grundar sig på poststrukturell och feministisk teori samt kritisk pedagogik. Innebörden av normkritisk pedagogik är att utmana och ifrågasätta maktrelationer, både medvetna samt omedvetna normer, vilket tidigt var en viktig utgångspunkt inom denna pedagogik (Björkman, Bromseth & Hill, 2020, s. 180). Normkritisk pedagogik är ett relativt nytt begrepp som har etablerats i skolans värld. Dess innehåll har förändrats i takt med dess snabba spridning, vilket har lett till många olika tolkningar av begreppet. Den ökande populariteten har också medfört ökad kritik. Under 2010-talet har även media uppmärksammat begreppet och ibland framställt det negativt, vilket har skapat en missuppfattning om att det handlar om förtryck och auktoritära ideologier (ibid).

I boken "*Normkritisk pedagogik: perspektiv, utmaningar och möjligheter*" skriver Böckerman, Dahlstedt, & Lindberg (2019, s. 24) att huvudfokuset med normkritisk pedagogik är att bryta och ifrågasätta normer för att skapa inkludering, likabehandling och tolerans. Detta synliggör och bekräftar maktpositionen mellan de som följer normen och de som avviker från dem.

#### 2.1.1 Bakgrunden till normkritisk pedagogik

Björkman, Bromseth & Hill (2020, s. 181) beskriver bakgrunden i sin artikel om den normkritiska pedagogikens framväxt, som har sina rötter i queerpedagogik.

Queerpedagogiken fokuserade på kön och sexualitetsnormer, eftersom den heteronormativa förståelsen av genus dominerades av genuspedagogik och feministiska pedagogik början av 2000-talet i Sverige. De läromedel från denna period framställde heteronormativa framställningar och andrafierade homosexualitet (Björkman, Bromseth & Hill, 2020, s. 180).

Enligt Hill (2021, s.46) framställer Skolverkets texter normkritisk pedagogik som ett alternativ till toleranspedagogik. Toleranspedagogik fokuserar på att skapa förståelse och



empati, men dessa känslor kan dras tillbaka av den tolererade parten. Denna metod undviker att utmana eller kritiskt ifrågasätta maktrelationer mellan olika grupper.

En föregångare till den normkritiska pedagogiken är den kritiska pedagogiken. Målet med kritisk pedagogik är att skapa en bättre värld genom förändring. Forskare och författare inom detta område refererar ofta till Paulo Freire. Enligt Freire (2021, s. 12) leder pedagogik i slutändan alltid till demokratisering. Paradoxen blir att pedagogiken strävar efter demokratisering, motståndare till exploatering av arbetskraft. Pedagogiken blir därmed en produkt av ett samhälle som utnyttjar exploatering. Innebörden av detta blir att pedagoger ofta representerar privilegierade samhällsklasser. Freire (2021, s. 12) betonar att pedagogiken som utförs måste erkänna sin delaktighet och hantering vid förtryck. En central aspekt av begreppet "de förtrycktas pedagogik" är att pedagogiken måste utformas tillsammans med den förtryckta snarare än för dem. Freire (2021, s. 49) menar att det är genom denna kamp som de förtryckta kan återfå sin mänsklighet. Denna pedagogik är grundad i förståelse av förtryck och de orsaker som skapar reflektion hos de förtryckta. Genom detta skapas engagemanget som krävs för kampen om frigörelse, en kamp som kommer att forma och omforma pedagogiken (Freire, 2021, s. 49).

### 2.1.2 Normkritiska metoder och arbetssätt

Skolverket är en av de aktörer som har publicerat material om normkritiska metoder och arbetssätt. Mellan 2006 och 2019 har Skolverket publicerat flera studier om normkritik. Hill (2021, s.45) har sammanställt olika publikationer från Skolverket för att analysera hur normkritik framställs i skolan enligt Skolverkets tolkningar. Skolverket uppdraget är att ge pedagogiskt stöd och ge allmänna råd till lärarna om normkritik. Normkritik framställs i studien som ett effektivt sätt att utmana normer. Enligt Hill (2021, s.46) kan normkritisk pedagogik hjälpa människan synliggöra normer som påverkar samhället och verksamheten ur ett eget perspektiv. Enligt studien rekommenderar Skolverket normkritisk pedagogik för att motverka och förebygga diskriminering. Skapas synliggörande kring normer kan arbeten startas för att aktivt arbeta och behandla normer som påverkar personal och elever negativt.

## 2.2 Inkludering

Eftersom inkludering är en central komponent i normkritisk pedagogik, har vi valt att analysera flera vetenskapliga artiklar som belyser inkludering i fritidshemmet. För att få en

bredare förståelse av hur inkludering implementeras i skolan, har vi jämfört en svensk forskningsartikel med en engelsk studie.

Elvstrand, Lago & Lundqvist (2022, s 115-117) genomförde en studie som analyserar hur fritidslärare arbetar med inkludering för att förbättra arbetsmiljön. personalen anser att de gör betydande insatser för att arbeta inkluderande, men upplever fortfarande brister i det dagliga arbetet. Enligt Elvstrand, Lago & Lundqvist (2022, s 115) utgör stora elevgrupper, personalbrist och barn med speciella behov hinder som kan försvåra eller försena arbetet med att skapa en inkluderande arbetsplats. Studien visar även att fritidspersonalen upplever en brist på handledning och rådgivning från specialpedagoger, och att fritidshemmet ofta bortprioriteras av ledningen. Resultatet indikerar att personalen i fritidshemmet vill arbeta med inkludering men känner sig försummad. Enligt Elvstrand, Lago & Lundqvist (2022, s 117-118) anser personalen i fritidshemmet att ökad handledning av specialpedagoger, rådgivning om funktionsnedsättningar och representation i Elevhälsoteamet (EHT) är avgörande för att förbättra och säkerhetsställa inkludering i fritidshemmet.

Paralleller kan dras mellan svensk forskning och studier om inkludering i fritidsverksamhet i England. Avramidis, Bayliss & Burden (2000, s. 206) konstaterar i sin studie att lärare generellt har en positiv inställning till inkludering. Studien visar dock att många lärare efterfrågar stöd, resurser, fortbildning och mer tid för att effektivt kunna inkludera eleverna i deras undervisning.

### 2.3 Kritiska perspektiv på normkritisk pedagogik

Det finns flera texter som presenterar kritik mot normkritisk pedagogik. För att få en djupare förståelse av den kritik har vi valt att fokusera på fyra specifika artiklar. Dessa inkluderar Björkman, Bromseth & Hills artikel (2020), Qvarsebos forskningsstudie (2018), Langmann & Månssons artikel (2016) samt Hill (2021) artikel. Genom att granska dessa texter kan vi få en bredare bild från olika argument och perspektiv som har framförts mot pedagogiken.

Vi har valt att använda Hill's (2021) artikel, som har studerat andra forskares arbeten och identifierat problematik kring normkritisk pedagogik. Hill (2021, s. 39) framhåller att viss kritik har riktats mot den normkritiska pedagogiken på grund av dess motsägelsefulla subjektsyn. Trots att normkritisk pedagogik strävar efter att ifrågasätta och förändra normer, riskerar den enligt kritiker att reproducera stabila subjekt. Hill påpekar också att det sällan är

tydligt vilka nya normer som bör främjas inom ramen för denna pedagogik. Vidare lyfter Hill (2021, s. 40) att många lärare och förskollärare som försökt implementera normkritisk pedagogik har stött på svårigheter. Dessa pedagoger uttrycker frustration över klyftan mellan lagstiftningens föreskrifter och den praktiska tillämpningen av pedagogiken. De påpekar också att pedagogiken ofta beskrivs som en enkel metodik, trots att dess praktiska utförande är utmanande och komplext.

I sin artikel diskuterar Björkman, Bromseth & Hill framväxten av begreppet normkritisk pedagogik och den kritik riktas mot det. Normkritisk pedagogik spreds och utvecklades snabbt, vilket ledde till en mängd olika tolkningar. Den ökande populariteten resulterade i kritik, särskilt från media. Denna kritik, som framställde normkritisk pedagogik som ett förtryckande koncept förknippat med auktoritär ideologi. Detta skapade en ifrågasättning av de nya normer som förde med sig för vad som anses som rätt och fel sätt att tänka och handla (Björkman, Bromseth & Hill, 2020, s. 180).

I Qvarsebos forskningsstudie *“The moral regime of norm critical pedagogics – new ways of governing the Swedish pre-school child”* (2018) diskuteras samt kritiseras normkritisk pedagogik som en del av ett större projekt kallat moralisk reformprojekt inom samhälle och utbildning. Qvarsebo belyser att normkritiken har antagit en progressiv historisk berättelse, där värderingarna om normkritik, positionering och strategier ses som höjdpunkten för upplysta moraliska resonemang. Detta skiljer sig från tidigare historiska epoker där traditionen har varit central för sociala praktiker och identitet, vilket möjliggör kritik av de tidigare traditionella värderingarna. Texten argumenterar även för att detta perspektiv saknar historisk reflektion och inte erkänner sin moraliska dimension. Även om normkritiken presenteras som ett icke-normativt metod för moralisk reform, hävdar Qvarsebo att det i praktiken resulterar i skapandet av nya normer och att vissa vissa perspektiv blir exkluderade (Qvarsebo, 2018, s.11-12).

I artikeln *“Att vända blicken mot sig själv: En problematisering av den normkritiska pedagogiken”* problematiserar Langmann & Månsson förståelsen av normkritisk pedagogik inom svensk utbildningspolitik sedan införandet av lagen om diskriminering och kränkande behandling år 2006, gällande elever och barn i skola samt förskola. Texten fokuserar på att diskutera och lyfta fram olika dilemman som uppstår när sociala hierarkier och orättvisor ska

uppmärksammas och förändras. Artikeln betonar även att vissa pedagogiska initiativ kan möjliggöra vissa omvandling samtidigt som de hindrar andra. Därför menar Langmann & Månsson (2016, s. 16) att sådana initiativ kan motverka och bidra till förtryck.

I sin granskning av den normkritiska pedagogikens praktik och identitetspolitik, utmanar Langmann & Månsson gängse antagande genom att lyfta fram frågor som ofta förbises inom normkritisk pedagogik. De uppmärksammar frågan "Vad innebär det att vara och bli behandlad som en 'av oss' normkritiska?". Enligt Langmann & Månsson kan undvikandet av denna fråga leda till att normkritisk pedagogik skapar en uppdelning mellan dem som anses passa in i normkritiken och de som inte gör. De som inte passar in i normkritiken riskerar att betraktas som socialt avlägsna, även om de kan vara fysiskt närvarande. Denna utmaning komplicerar hanteringen av normkritisk pedagogik (Langmann & Månsson, 2016, s. 16).

Trots den kritik som lyfts mot normkritisk pedagogik upplever vi att den bär med sig viktiga faktorer som påverkar lärare och elever i skolans värld. De positiva faktorerna överväger de negativa eftersom de är grundade utifrån teori, empiri och kritiskt analys. Vårt stöd och val till denna teori är att den främjar en inkluderande skolmiljö och strävar mot rättvisa. Detta blev avgörande för valet av teorin normkritisk pedagogik.

### 3 Teori

Vi har valt att anta ett fenomenologiskt perspektiv när det kommer till våra kvalitativa intervjuer. Denna metodologiska inriktning valdes för att centrera fokus på subjektivitetens roll i upplevelser och perspektiv. Genom att använda detta perspektiv i våra intervjuer strävar vi som forskare få djupare förståelse av hur individer tolkar och ger mening åt fenomenet. Detta tillvägagångssätt underlättar vår forskning genom att det ger oss större möjlighet att undersöka deltagarnas erfarenheter och upplevelser, samt deras sätt att skapa mening i olika situationer. Vi anser att fenomenologiska perspektiv ger mer flexibilitet än intersektionalistiskt perspektiv eftersom det fenomenologiska perspektivet uppmuntrar till öppenhet mot nya insikter. Bromseth och Darj (2010, s. 13) lyfter i boken *Normkritisk pedagogik* det intersektionella perspektivet, de beskriver att perspektivet ifrågasätter normer om kön, etnicitet, funktionsförmåga, klass och sexualitet. För att få en större helhetssyn på pedagogernas arbete i fritidshemmet utgår vi från ett öppet perspektiv som fenomenologin representerar.

I detta kapitlet kommer vi att behandla det fenomenologiska perspektivet.

Fenomenologi, ursprungligen från det grekiska språket och betyder "läran om det som kommer att visa sig", utgör en vetenskapsteoretisk inriktning. Fenomenologi omfattar olika teorier som undersöker fenomen som står i motsats till objektiva företeelser. Enligt Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 95) är fenomenologin inte influerad av Platons positivistiska syn utan fenomenologin har sina rötter i filosofen Edmund Husserls arbete från slutet av 1800-talet. Husserl reagerade mot positivismens syn på sinneserfarenhet genom att sträva efter att befria vetenskapen och filosofin från fördomar, vilket resulterade i det fenomen som Husserl beskriver som ett fenomen i vår samtid. Vid användning av fenomenologin som ett undersökningsverktyg fokuserar på hur det fenomen visar sig för medvetandet, vilket bör undersökas innan det integreras i ett begreppsligt system. Ett fenomen ska kunna beskrivas, vare sig det handlar om en person eller en upplevelse, ur medvetandets perspektiv. Enligt Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 96) bör ett fenomen beskrivas som det framträder och tolkas av individens medvetande. Inom pedagogiken har fenomenologin blivit ett viktigt verktyg, särskilt inom ämnen med psykologiskt inslag. Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 95) påpekar att beskrivningar av upplevelser har nu en större roll inom det pedagogiska området, från beskrivning av ångest till yrkesutövare erfarenheter på arbetsplatsen.

Under slutet av 1800-talet fokuserade forskningen huvudsakligen på naturvetenskapliga problem, inkluderat fysik, kemi, biologi och psykologi. Enligt Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 96-97) var det när forskningen inte berörde dessa områden som humanvetenskapliga frågor kom i fokus. Dessa frågor omfattade ofta litterära, historiska och existentiella problem. Fenomenologin syftade till att ge språket en central roll. Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 97) menar att utan språk kan människor inte tolka eller förstå vetenskapliga frågor.

Fokus ligger på att språket kan användas som ett verktyg för att söka kunskap. Fenomenologin handlar om läran om hur vi tolkar och upplever vårt medvetande. Enligt Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 98-99) menar Husserl att fenomenologins mål är att vi som människor ska vara öppna för vårt medvetande. Detta innebär att människans medvetande kommer att bli *transcendent* i sitt eget tillstånd. "Transcends" kommer från det latinska ordet *transcendere* som betyder "att överskrida". Transcendentia är det som ligger utanför kunskapens och erfarenhetens gränser och kan inte bli uppmärksammat genom medvetenhet eller sinnen. Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 98) menar att när en person bortser från sina fördomar och förutfattade meningar, benämns detta som "fenomenologiska reduktionen" eller "transcendentala reduktion".

Begreppet intersubjektivitet framkom tidigt i fenomenologins utveckling men har utvecklats vidare under senare tid. Den nutida beskrivning av intersubjektivitet är nära kopplad till livsvärldsbegreppet. Enligt Brinkkjaer & Høyen (2021, s.100) handlar intersubjektivitet om hur människor förstår samhället och varandra. Intersubjektivitet innebär gemenskapen mellan människor, vilket skapas genom ömsesidig förståelse, vilket resulterar i en delad världsuppfattning baserat på sunt förnuft. Brinkkjaer & Høyen (2021, s.103) jämför med hur en penna är ett främmande redskap i ung ålder, men med tiden lär sig individen att behärska den. så småningom blir handen och pennan ett sammanflätat redskap, vilket gör att skrivandet blir en naturlig process. Denna process kan jämföras med hur kompetens integreras i kroppen.

Fenomenologisk analys bör inte tolkas som en förutbestämd metod utan snarare som ett tillvägagångssätt med olika reflektioner som utgår från det fenomenologiska perspektivet. Detta angreppssätt bygger på att reflektioner används för att fånga ett fenomen. Enligt Brinkkjaer & Høyen (2021, s.103) utgår fenomenologin från ett förstapersonsperspektiv, vilket står i kontrast till positivismens tredjepersonsperspektiv. Fenomenologin är deskriptiv,

med syftet att beskriva än att förklara orsak och verkan. Brinkkjaer & Høyen (2021, s.103-104) beskriver att fenomenologisk analys bör innehålla fyra steg: epoché, reduktion, fantasi-variation och syntes. Detta tillvägagångssättet har sina rötter i humanistiskt psykologi.

### 3.1 Fenomenologi i undersökningen

Vid användning av fenomenologiska perspektiv i undersökningen kommer fokus vara inriktat på informanternas subjektiva tolkningar och upplevelser. Undersökningen kommer att ställa frågor som informatörerna kommer att få reflektera över baserat på sina egna erfarenheter. Frågorna kommer alltid vara öppna för att informatörerna ska kunna beskriva sina känslor och upplevelser. Vi kommer att visa vår närvaro och empati under hela intervjun för att demonstrera intresse för informatörens synpunkter. För att förstå subjektiviteten kommer fokuset ligga på det individuella perspektivet under intervjuerna. De transkriberade intervjuerna kommer att analyseras med den ovan nämnda teorin för att identifiera gemensamma teman eller mönster i informatörernas berättelser. Syftet är att tolka betydelser och meningar som informatörerna uttrycker i sina upplevelser.

## 4 Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera de valda metoderna för studien. Studien kommer att baseras på semistrukturerade kvalitativa intervjuer. Vi kommer att beskriva och motivera vårt metodval i relation studiens syfte. Detta kapitel kommer även att behandla etiska riktlinjer, urval och tillvägagångssätt som kommer att användas genom studiens gång.

### 4.1 Kvalitativ studie

Metoden som använts i detta examensarbete är kvalitativa intervjuer, eftersom syftet är att undersöka hur personalen använder normkritisk pedagogik i fritidshemmet enligt dem själva. Trost (2010, s. 25) skriver i boken "*Kvalitativa intervjuer*" att kvalitativa intervjuer kan kännetecknas genom enkla frågor som får komplexa och utförliga svar. Genom att sammanställa dessa intervjuer hoppas vi få fram ett rikligt material med flera åsikter och intressanta aspekter att använda i arbetet (Trost, 2010, s. 25).

Vi har valt att använda metoden kvalitativ intervju eftersom den fokuserar strävar på att få svar på "hur" snarare än "varför". Enligt Trost (2010, s. 53) syftar intervjuerna även till att försöka förstå informantens tankar och beteende. Detta tillvägagångssätt är användbart för vårt examensarbete eftersom vi vill undersöka det normativa mönstret påverkan i fritidshemmet, snarare än att fokusera på varför det påverkar.

#### 4.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Vi har använt semistrukturerade intervjuer för att utforska vår frågeställning. Vi har valt denna intervjustruktur för att låta informanten få tala fritt och utförligt, istället för att endast svara på en specifik fråga. Semistrukturerade intervjuer är en metod som Brinkmann & Kvale skriver om i boken "*InterViews : Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing 2015*". Enligt Brinkmann & Kvale bör strukturen möjliggöra att informanten kan tala fritt, samtidigt ska det finnas en förutsättning att svara på frågan (Brinkmann & Kvale, 2015, s. 29).

Brinkmann & Kvale skriver att semistrukturerade intervjuer syftar till att förstå informantens egna tankar och perspektiv. Denna typ av intervju strävar efter att informanten ska beskriva sin livsvärld med inriktning på tolkningen av innebörden av fenomenet som de beskriver. Det kan likna en vardaglig konversation, men den har ett syfte och innebär en specifik teknik och



strategi som professionell intervjuemetod. En viktig aspekt enligt Brinkmann & Kvale (2015, s. 31) är att semistrukturerade intervjuer inte är någon sluten enkät eller en vardaglig öppen konversation. Semistrukturerade intervjuer genomförs med en intervjuguide, denna guide lägger fokus på specifikt valda ämnen och kan inkludera följdfrågor. Vanligtvis transkriberas intervjuerna, vilket innebär att ljudfilen tillsammans med texten som utgör materialet som senare används i analysen och resultatet (Brinkmann, Kvale, 2015, s. 31-32).

## 4.2 Etiska riktlinjer

Vår studie genomfördes enligt Vetenskapsrådets (2002, s.7-14) etiska principer, att följa de regler och principer som de själva har publicerat för allmänheten när det kommer till humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. De fyra huvudkraven som vi kommer att upprätthålla i vår studie är samtyckeskravet, informationskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. Christoffersen & Johannessen (2015, s. 46) betonar vikten att följa huvudkraven inom forskning.

*Samtyckeskravet:* Deltagarna i vår studie har full befogenhet att bestämma själva vill delta eller inte, när det kommer till sin medverkan. Detta ger deltagarna rätten att avbryta sin medverkan utan närsomhelst under studiens gång. Detta krav innebär att deltagaren kan aktivt välja om deras information och data ska användas i vår studie eller inte. (Vetenskapsrådets, 2002, s.9)

*Informationskravet:* Deltagarna kommer att få en beskrivning om syftet med studien och en kort beskrivning om undersökningsprocessen. Vi kommer att betona de potentiella fördelarna för att skapa intresse och motivation hos deltagarna att delta i studien. Eventuella risker, inklusive eventuellt obehag eller andra faktorer, kommer att kommuniceras tydligt för att säkerhetsställa att alla deltagare har full förståelse för studiens villkor. Det kommer att framgå tydligt att studien är frivillig att delta i och att all information som samlas in kommer endast användas för forskningsändamål. Det kommer även framföras hur och när resultatet presenteras för deltagarna i informationskravet (ibid, s.7).

*Nyttjandekravet:* Nyttjandekravet innebär att uppgifter eller information som samlas in kommer forskningsgruppen endast använda i forskningsändamål. Insamlad information

får inte användas för ändamål som saknar vetenskaplig grund eller för kommersiellt bruk (ibid, s.14).

*Konfidentialitetskravet:* Alla deltagarna kommer att ges konfidentialitet i den största möjliga utsträckning och personuppgifter kommer att skyddas och förvaras så att obehöriga inte får åtkomst till informationen. Vi i studien undertecknar att vi går under tystnadsplikt när det kommer till känsliga uppgifter. All information och data som samlas in kommer att lagras på privata lagringsutrymmen som inte är tillgängliga för allmänheten eller obehöriga (ibid, s.12).

### 4.3 Urval

I detta arbete har vi samlat information genom att använda oss av kvalitativa metoder för att samla information. Målet var att samla mycket information utifrån en begränsad grupp med personer som arbetar i fritidshemmet. Enligt (Christoffersen & Johannessen, 2015, s.53) kallas dessa personer för *informanter*. Målgruppen som undersökts har en hög homogenitet vilket resulterar i att det används färre deltagare än vad som hade behövts om den var heterogen. Kriterierna för att inkluderas/medverka i studien kräver att informatörerna arbetar i fritidshemmet eller har kopplingar till den fritidsverksamhet som bedrivs på skolan. Samma perspektiv kommer att följas när det kommer till intervjuerna med eleverna i fritidshemmet. De kvalitativa metoderna som använts skedde på två olika skolor för att säkerhetsställa att studien fick en tillräcklig mängd personer som har blivit tillfrågade och ge sitt samtycke för att kunna delta i studien och vara delaktiga i intervjuerna.

Urvalsstrategi som kommer att användas är *homogent urval*. Vi rekryterar personer som arbetar i fritidshemmet, vilket bidrog till att de delar samma kulturella bakgrund och liknande egenskaper. Rekrytering av informatörer skedde genom befintliga nätverk inom de två skolorna som vi själva är associerade med. Vi har valt dessa skolor eftersom tilliten från kollegor och rektorer redan är relativt hög. Detta enligt Christoffersen & Johannessen (2015, s.58) är en effektiv strategi för att undvika att informatörerna inte blir observerade eller påverkade av "gatekeepers". Gatekeepers är personer som kan försöka kontrollera eller påverka forskares tillgång till specifika målgrupper. I detta fall utgör rektorerna "dörröppnare" eftersom skolor är formella organisationer. För att intervjuer eller

observationer ska genomföras krävs det godkännande av rektorn innan arbetet och rekryteringen av informatörer får starta.

#### 4.4 tillvägagångssätt

När våra intervjuer genomfördes bearbetade och analyserade vi materialet för att strukturera empirin. Syftet var att kategorisera och identifiera den data som besvarar vår frågeställning eller bidrar till frågeställningen. Genom detta kunde vi få fram intressanta tankar samt perspektiv kring vad intervjuerna har givit oss som är kopplade till vår frågeställning (Trost, 2010, s.147-148). Vi valde att inte utesluta eller ta bort synsätt som kan tolkas som avvikande, eftersom dessa kunnat ge intressanta insikter för vår frågeställning.

Efter insamling av material analyserade och tolkade vi vårt material med hjälp av vårt teoretiska verktyg som i detta fallet var fenomenologi. Fenomenologins vetenskapstradition utgår från att förstå informantens upplevelser samt tolkningar. (Brinkkjaer och Høyen, 2021, s.206). Denna metod är fördelaktig eftersom vi skall försöka förstå informanterna utan att införa egna tankar och värderingar i analysen.

Vi tolkar informanternas svar och säkerställer att den insamlade empiri stödjer de slutsatser vi drar kopplat till vår frågeställning. Vid tolkning av informanternas svar diskuterade vi dem utifrån vår frågeställning, eftersom kvalitativ forskning ofta bygger på tolkningar. Våra tolkningar från informanterna blir en central del till det slutgiltiga resultatet (Trost, 2010, s.147-148). Efter tolkningen sammanställdes materialet för att uppnå en större helhetssyn som är lättare att kommunicera.

#### 4.5 Informanter

För insamling av empiri och data som har använts i denna studie är kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Fem pedagoger från två olika skolor i sydvästra Skåne deltog. De deltagande pedagogerna i undersökningen har varierande anställningar, utbildningar och arbetserfarenheter, men de förenas av att alla arbetar i fritidshemmet. Vår studie bygger på tankarna från de fem informanter som har besvarat våra frågor (se bilaga 1). Nedan följer en beskrivning av de pedagoger som intervjuades. Samtliga deltagarna har tilldelats fiktiva

namn. Även skolorna där deltagarna intervjuades har tilldelats fiktiva namn. Ingen av informanterna var förberedda på de frågor som skulle ställas inför intervjuerna.

Maja: Detta är vår första informant som vi intervjuade. Hon har arbetat som resurspedagog utan formell utbildning och på fritids i sammanlagt åtta år, varav fyra år på Skola A. För närvarande arbetar hon på en specialavdelning inom fritidshemmet. Intervjun, som genomfördes, varade i 25 minuter.

Elsa: Detta är vår andra informant. Hon har arbetat med barn och unga i 25 år, som utbildad. Hon har nyligen tagit sin examen som grundskollärare med inriktning fritidshem, hon arbetar på Skola A. Intervjun som genomfördes varade i 41 minuter.

Kajsa: Detta är vår tredje informant som vi intervjuade. Hon har arbetat totalt 10 år som utbildad fritidspedagog på Skola A varav de tre sista åren som utbildad fritidslärare. Intervjun som genomfördes varade i 35 minuter.

Tony: De är vår fjärde informant som vi intervjuade. Han har arbetat 9 år som utbildad resurspedagog samt arbetat på fritids på Skola B. Han är snart färdig med sin utbildning till SO-lärare åk 7-9. Han arbetar deltid som klasslärare i mellanstadiet. Intervjun varade i 25 minuter.

Roger: De är vår femte och sista informant som vi intervjuade. Han är utbildad barnskötare och har arbetat fyra år som utbildad fritidspedagog på Skola A. Han arbetar på en specialavdelning på förmiddagarna och på vanliga fritids på eftermiddagarna. Intervjun som genomfördes varade i 25 minuter.

## 5 Resultat och analys

Detta kapitel kommer att fokusera på den analyserade empirin som har samlats in och presentera resultaten från studien. För att säkerhetsställa anonymiteten har fritidsavdelningarna tilldelats nya namn och alla deltagarna i studien har tilldelats egna fiktiva namn. Under rubriken *“Tolkningar av begreppet normkritisk pedagogik”* beskrivs fritidspersonalens syn på normkritisk pedagogik och deras tolkning av begreppet. I avsnittet *“Metoder, arbetssätt och strategier använder personalen?”* redogörs det för hur fritidspersonalen tillämpar olika strategier och kontinuerligt arbetar inom skolans värld. Slutligen behandlar det sista avsnittet i kapitlet *“Problematik och möjligheter”* fritidspersonalens upplevelser och erfarenheter av utmaningar och möjligheter med normkritisk pedagogik. Vid analysen av intervjuerna har Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 95) tolkning av Husserls fenomenologiska perspektiv använts, vilket grundar sig i upplevelser, hur personer upplever och tolkar dessa. Därefter kommer resultatet och analysdelen sammanställas i en kort sammanfattning från ovanstående avsnitt.

### 5.1 Tolkningar av begreppet normkritisk pedagogik.

Pedagogernas förståelse av begreppet normkritisk pedagogik varierade; endast en av de fem informanter som hade tidigare hört talas om begreppet. Följaktligen varierande svaren när respondenterna tillfrågades om vad normkritisk pedagogik innebär för dem. Ett exempel på dessa svar var Kajsas, som påpekade att hennes syn på normer kan skilja sig från hennes kollegors perspektiv på samma normer. Kajsa anser att det är viktigt för arbetslaget att lyssna på varandra för att förstå varandras tillvägagångssätt i arbetet med normkritik. Kajsa betonar att hon inte vill tvinga någon att följa en norm, utan att de ska få hitta sin egen väg. Till skillnad från Kajsas svar betonade Maja att varje ny norm som uppstår i fritidsverksamheten bör granskas och kritiseras för att avgöra dess lämplighet eller olämplighet i sammanhanget. Maja påpekar även att vissa normer som inte är av god karaktär nästan blivit accepterade idag.

Tony var den enda informanten som hört talas om begreppet normkritisk pedagogik innan. Han svarade att han stött begreppet under sina pågående studier. Enligt Tony innebär detta en pedagogik som syftar till att utmana och kritisera de befintliga normerna inom verksamheten. Tony berättar att färgkodning av omklädningsrum mellan killar och tjejer är ett vanligt

förekommande fenomen som ofta diskuteras i olika forum. Tony vidareutvecklar sitt svar och menar att kritiken bör riktas mot den pedagog som ville införa färgkodning från början för att en meningsfull diskussion ska kunna uppstå. Enligt Tony bör nya och etablerade normer diskuteras och kritiserats för att kunna utvecklas.

Elsa gav ett liknande svar på frågan:

Elsa: "Nej, pedagogik. Jag har nog mer tänkt förhållningssätt och det är väl ungefär samma sak tänker jag ändå. Att jag. Men det handlar ju om, tänker jag, att faktiskt synliggöra och diskutera och kritisera och liksom. Ja, samtala kring hur det är man tänker."

Både Tony och Elsa betonar att deras uppfattning av den normkritiska pedagogiken är att den syftar till att kritisera och utmana de normer som existerar inom verksamheten. Detta kan också relateras till det som Maja nämnde i sitt svar, nämligen att en kritik måste riktas mot det som betraktas som onormala men egentligen är avvikande. Rogers svar belyser att hans syn på normkritisk pedagogik handlar om de normer som påverkar lärandet och att normer i sin helhet utgör oskrivna regler som ändå följs. Han anser dessutom att normer är någonting som förväntas vara bekant för alla och som förväntas att efterföljas.

Kajsa har en annan tolkning av normkritisk pedagogik och framhåller att kollegor kan ha olika synsätt på normer. Hon betonar att en positiv norm för henne inte nödvändigtvis behöver vara det för hennes kollegor. Kajsa menar även att hon inte vill påtvinga någon specifik norm, utan att hon istället vill uppmuntra individer att utforska och definiera sin egen väg. Ett exempel vad normkritisk pedagogik är för Kajsa var:

Kajsa: Alltså, inte jättemycket så faktiskt om jag ska vara helt ärlig. Men alltså normkritik, det är alltså. Nej, men det här med att man behöver inte alltid följa det stereotypiska. Man kan få gå utanför normen, det som är förutbestämt eller så här. Och att man gärna kanske vill konkretisera det för barnet. Du är din egna individ. Du får utgå ifrån dig själv.

Kajsas tolkar att normkritisk pedagogik handlar om att skapa trygghet genom att utmana förutbestämda normer. Hon påpekar att de stereotypiska normerna som finns i samhället inte alltid behöver följas. Kajsa betonar vikten av att konkretisera dessa faktorer för barnen för att

skapa en tydligare förståelse och uppfattning. Genom att analysera de olika informanternas svar med vårt teoretiska ramverk, kan vi skapa en förståelse för informanternas tankar. Både Majas och Kajsas svar belyser det som Brinkkjaer & Høyen (2021, s.100) beskriver med begreppet intersubjektivitet, eftersom både Maja och Kajsa strävar efter att skapa förståelse för normer tillsammans med sina kollegor. Om denna förståelse uppnås kan kollegornas perspektiv komma att anses som sunt förnuft.

Till skillnad från Maja och Kajsas svar så reflekterar Elsa, Tonys och Roger över en annan förståelse där de istället lyfter det som Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 98-99) beskriver som transcendent medvetande. För att uppnå medvetenhet i en given situation krävs det att individen reflekterar och uppmärksammar sina egna handlingar. Utan självkritik kan personen inte fullt ut förstå sitt egna agerande i olika situationer.

Resultaten av vår empiriska analys av informanternas svar på den första frågan visade att samtliga informanter hade olika tolkningar av begreppets innebörd. Maja, Tony och Elsa definierar begreppets innebörden som att kritisera normer som finns i verksamheten. En gemensam nämnare mellan Maja och Tony är att båda är utbildade pedagogerna, men skillnaden är att Tony håller på att genomföra sin utbildning medan Elsa redan har avslutat sin examen. Elsa, som har en djupgående förståelse av normkritisk pedagogik, betonar vikten av att synliggöra och diskutera normer i samband med att kritiken riktas mot dem.

## 5.2 Normkritiska metoder, arbetssätt och strategier

Fritidspersonalen rapporterade en mångfald av strategier för att skapa en trygg miljö för eleverna att diskutera normer. Maja, som arbetar på flexi-avdelningens fritidshem, använder en lugn stund på dagen för att diskutera olika dilemman som presenteras kort genom bildstöd. Hon lägger till kort om situationer som uppstått under dagen för att eleverna ska kunna diskutera dessa dilemma vid ett senare tillfälle. Elsa, som arbetar på en annan avdelning på skolan, beskriver sina metoder och strategier för att arbeta med normkritisk pedagogik. Enligt hennes egna upplevelser anser hon att barnantalet kan vara avgörande för att kunna nå fram till dem och starta diskussioner och reflektioner.

Här kommer ett citat från Elsa angående hennes strategier kring normkritiska metoder:

Elsa: Vi har så stora grupper på fritids. Så att jag tycker att för att barnen ska våga samtala kring och ta upp grejer så behövs det ganska ofta mindre grupper. Så det blir ju när man har lite mer halvklass eller när man sitter med en liten grupp och ritat. Så det blir ju inte så mycket planerade normkritiska aktiviteter på det viset. Utan det blir ju att fånga det i stunden när det kommer upp.

Elsa betonar att gruppsyck och press i större barngrupper kan skapa hinder för barnen att våga diskutera om känsliga frågor om normer och värderingar. På grund av stora barngrupper styrs aktiviteterna sällan mot normkritiskt arbete. Elsa uppger även att den fysiska miljön eleverna befinner sig i kan vara en påverkande faktor, hon lyfter i intervjun att skolbibliotekets soffa har en viss miljö som enligt henne skapar en trygg miljö för diskussion, detta i kombination med att det är en halvklass.

När Kajsa tillfrågades om hur hon arbetar med normer i verksamheten, gav hon följande svar:

Kajsa: Ja, alltså. Normer och normer. Vi pratar ju mycket EQ med barnen. Jag har ju mycket EQ-pass också. Emotionell intelligens. Jag vill ju att barnen ska få fundera kring vem är jag? Hur vill jag vara och vad är min identitet? Att man ska känna att jag är bra som jag är. Man behöver inte alltid tänka utifrån normer och att man ska följa si och så här.

Kajsa betonar att hon arbetar med EQ-pass (Emotionell Intelligens) för att stimulera eleverna självreflektion kring deras identitet och självuppfattning, och inte enbart fokusera på normer. Emotionell intelligens används enligt Kajsa för att barnen ska få ett eget medvetande om deras världsuppfattning. Kajsa beskriver en situation där hon anser att det är nödvändigt att använda EQ-pass (emotionell intelligens-pass) med barnen. När ett barn avviker markant och dominerar över de andra barnen, skapas normer kring detta barn, enligt Kajsa. Hon menar att små barn är mycket känsliga i yngre åldrar och tenderar att lyssna väldigt mycket på varandra, särskilt på de kamrater som är högljudda och tar mycket plats. Kajsa betonar att detta leder till att blyga elever inte vågar ta plats och få svårt att göra sina röster hörda. Detta är en av flera anledningar till varför hon anser att EQ-pass är viktigt i skolan och fritidshemmet. Under dessa pass får alla eleverna möjligheten att uttrycka sina känslor och tankar kring olika ämnen utan att bli störda eller avbrutna av andra elever. Tonys resonemang skiljer sig från de tidigare, eftersom han uppger att han inte arbetar med normer medvetet i fritidshemmet. Han anser att normer är något som sker automatiskt och



sker utan medvetenhet. Däremot upplever han att normkritik har tillämpats under idrottslektioner eller andra tillfällen där lag eller grupper ska delas in. Tony utgår inte från att diskutera subjektiva erfarenheter, vilket enligt honom kan resultera att det återskapar normer som redan finns. Han betonar vikten att ge sina elever rätt redskap för att kunna analysera sin omvärld. Genom att förse eleverna med rätt verktyg kan det underlätta för eleverna att diskutera och reflektera över deras framtida yrkesliv enligt Tony.

Rogers svar liknar Tonys, då Roger förklarar att han inte medvetet använder normkritisk pedagogik men ändå integrerar det i sitt arbete. Han anser att han agerar på det sätt som är bäst för eleverna. När det gäller negativa normer, säger Roger att hans strategier är att avleda dessa och skämta bort situationen. Han nämner också att kollegor ibland kritiserar hans tillvägagångssätt, vilket han menar att ofta beror på att kollegorna inte arbetar på samma sätt med eleverna som han gör på flexi-avdelningen. Roger tar vanligtvis initiativ till samtal och diskussioner med kollegorna för att förklara sitt agerande och skapa förståelse kring deras perspektiv.

När den sammanställda empirin kopplat till vår andra frågeställning analyseras med vår valda teori för denna uppsats, framkommer det att samtliga informanter använder det som Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 98-99) beskriver som transcendent medvetande. Genom att tillämpa fenomenologin kan vi förstå att alla informanter använder språket som ett verktyg för att söka kunskap. Maja använder språket för att diskutera dilemman med eleverna, medan Elsas använder språket för att samtala om situationer som uppstår i stunden. Både Maja och Elsa använder transcendent medvetande men på olika sätt, liksom de övriga informanterna.

Resultatet av vår empiriska analys av informanternas svar kopplade till fråga två i vår undersökning visar att informanter har varierande arbetssätt och strategier för att integrera normer och normkritisk pedagogik. Vissa informanter arbetar mer med värdegrundsarbete och EQ-pass för att erbjuda ett alternativt perspektiv och tillvägagångssätt i frågan om normer. Andra informanterna uppgav att de inte var medvetna om att de arbetade med normkritisk pedagogik, även om de troligtvis gjorde det omedvetet. Gemensamt för informanternas svar är att de anpassar sitt arbetssätt efter vad de anser vara gynnsamt för eleverna beroende på situationen.

### 5.3 Problematik och möjligheter

Denna del av analysen fokuserar på vilka möjligheter och utmaningar som pedagogerna identifierar i relation till normkritisk pedagogik. Avsnittet behandlar den tredje och sista frågan i studiens frågeställning "*Vilka möjligheter och problem ser fritidspersonalen med normkritisk pedagogik?*". Syftet är att få insikt i vilka möjligheter och utmaningar personalen upplever i arbetet med normkritisk pedagogik. I denna del framkom det tydligt att alla pedagoger identifierade problem kopplat till normkritisk pedagogik.

Samtliga informanter framhöll att en problematisk faktor är bristen på metoder eller arbetsätt för hur arbetet med normkritisk pedagogik ska utformas i verksamheten. Maja lyfter i citatet nedan en annan problematik som hon stött på i flexi-avdelningen.

Maja: Ja, jag kan känna av det av annan personal att det inte är så accepterat att vi gör som vi gör nere hos oss. Det kan vara att vi tittar på tv när vi äter lunch, det är liksom, kommer det någon annan personal så tycker de att "herregud, det gör man inte", en normal familj tittar inte på tv när de äter så varför lär vi dem det då. Men det kan ju vara att vi har haft en så intensiv förmiddag så att både dem och personalen faktiskt behöver en stunds avkoppling och sätter vi på tvn när vi äter så är det liksom lugn och ro. Medans andra absolut inte skulle förstå det.

Maja beskriver att hennes avdelning har etablerat specifika normer som inte nödvändigtvis delas av personal från andra avdelningar. Hon identifierar en problematik i att personalen på samma arbetsplats arbetar med olika normer, vilket kan leda till konflikter när det saknas riktlinjer för hantering av dessa normer. I intervjun betonar Maja vikten av erfarenhet när det gäller avdelningar med barn med särskilda behov, vilket kräver ett annat pedagogiskt synsätt när det gäller normstrukturer och kritiskt tänkande kring normer.

Majas problematik liknar den som Roger beskriver. Båda arbetar på flexi-avdelningen och betonar vikten av att utgå från elevernas behov, särskilt de har utmanande elever på deras avdelning. De påpekar också att kollegor inte alltid håller med om de etablerade normer som har på avdelningen. Roger uppger även att han emellanåt behöver anpassa sig och avvika från sina egna normer för att hantera olika situationer som uppstår.

När Elsa tillfrågades om hon hade fått någon information eller riktlinjer från ledningen

angående normkritisk pedagogik och hur hon skulle tillämpa detta i sitt arbetet, framkom det utmaningen hon beskriver är bristen på tydlighet vid stöd och riktlinjer för implementering av normkritisk pedagogik. Varken skolledning ger vägledning om hur arbetet ska genomföras eller hur Skolverkets förväntningar ska tillämpas. Elsa understryker även vikten av diskussioner i arbetslaget för att få en samsyn, men hon påpekar att det saknas tid för detta. Problematiken som Elsa lyfter fram angående bristen av tydliga riktlinjerna för implementeringen av normkritisk pedagogik är ett genomgående tema och återkommer även i

Tonys svar, som var följande:

Tony: Jag är inte tillräckligt bekant med det för att kunna kritisera det. Sedan är jag ju, just kritik delen är jag för. Jag är för kritisk pedagogik och kritisk realism. Det är jag för att arbeta på något sätt med kritiska metoder men jag är inte tillräckligt bekant med just att kunna kommentera detta just om det normkritiska.

Tony nämner att han har begränsad kunskap om ämnet och känner viss osäkerhet när det gäller att besvara frågan. Trots detta är han positivt inställd till normkritisk pedagogik. Tony svarar även på följande fråga om han fått någon form av handledning eller stöd inom normkritiskt pedagogiskt arbete:

Tony: Nej alltså inte utsatt som normkritisk har man inte fått. Något sådant har man inte fått får jag säga. Nej. Det finns ingen utsatt liksom strategi för hur man ska bryta mot normerna eller om man ska jobba med normerna och sånt. Tycker jag inte att jag har fått från ledningshåll eller från styrdokumenthåll och så.

Tony noterar att det saknas tydliga strategier eller riktlinjer för normkritisk pedagogik från ledningen eller via styrdokument. Han anser att det råder brist på definierade metoder för att hantera normer i verksamheten. Dessutom upplever han att begreppen som förekommer i styrdokumentet är vagt formulerade och saknar konkret innehåll. Tony påpekar att termerna som nämns i Lgr 22 är "illusionsnummer" som saknar konkret definition eller förklaring av innehållet. Detta resulterar enligt Tony i ett bristfälligt ramverk som inte ger vägledning eller pedagogisk praxis, vilket resulterar i en bristfällig struktur i läroplanen anser.

Kajsa beskriver en annan problematik och betonar samhällets utseendefixering, vilket hon ser som en ökande faktor i ungdomars liv. Hon noterar att dagens ungdomar möter ökat tryck utseende jämfört med tidigare generationer, vilket kan påverka deras självkänsla och välbefinnande. Kajsa observation pekar på utmaning för dagens ungdomar när det gäller att hantera krav relaterade till utseende, vilket kan ha konsekvenser för deras mentala hälsa.

Vår analys från informanternas svar på den tredje och sista frågan i studien indikerar påtagliga brister och utmaningar i implementering av normkritisk pedagogik. Ett genomgående tema är informanternas uppfattning om avsaknaden av tydliga strategier och arbetsmetoder för att praktiskt tillämpa normkritisk pedagogik inom fritidsverksamheten. En annan frekvent nämnd faktor var att Maja och Roger, som båda arbetar i flexi-avdelningen, uppger att övrig personal inte fullt ut förstår bakgrunden till de normer som gällde i deras avdelningen.

Genom att analysera svaren utifrån teorin framgick det att samtliga pedagoger använde transcendent medvetande. Detta begrepp, som beskrivs av Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 97-99), innebär att individen använder språket som ett verktyg för att söka kunskap och förståelse. Detta görs aktivt av alla deltagarna, både medvetet och omedvetet. Oavsett erfarenhet och utbildning framkom det från samtliga deltagarna att språket är en viktig faktor i fritidsverksamheten när det gäller att skapa diskussioner och reflektioner hos både personalen och eleverna.

#### 5.4 Sammanfattning av analys

I våra analyser har det framkommit att informanterna hade varierande uppfattningar om begreppet normkritisk pedagogik. Vissa av informanterna delade uppfattningen av begreppet och menade att det innebär att ha en kritisk inställning gentemot normer som är etablerade i verksamheten. En informant påpekade dock att normerna först måste synliggöras för att möjliggöra en diskussion och kritiskt granska normerna i fritidshemmet. En aspekt som en informant lyfte var att diskussionen måste ske med kollegor för att få en gemensam förståelse av vilka normer som är positiva eller negativa. Pedagogernas olika syn på normer resulterar i olika ingångar till normkritisk pedagogik och vad det betyder för dem.

Pedagogernas olika tolkningar av normkritisk pedagogik synliggjordes i den andra frågan i studiens frågeställning. Det som kunde synliggöras i analysen av svaren kopplade till den andra frågan var att samtliga informanter, oberoende utbildning arbetade, med normkritisk pedagogik på ett integrerat arbetssätt i verksamheterna. Det framkom dock att de flesta informanterna var omedvetna om hur de tillämpade denna pedagogik i verksamheten. En tydlig slutsats från våra analyser var att informanterna inte fått någon direkt vägledning eller handledning om hur de skulle implementera normkritisk pedagogik. Dessutom hade de inte heller fått någon direkt information om begreppets existens från ledning eller högre instanser.

Däremot kunde vi uppmärksamma pedagogernas olika arbetssätt, det som stack ut mest var en pedagog som använde sig utav EQ-pass, denna pedagogen ville med hjälp av EQ-passen skapa en självreflektion hos eleverna och stärka deras självkänsla kopplat till deras identitet. Andra pedagoger arbetar mer med värdegrundsarbete, och andra använder tillfällen då klasserna är indelade i mindre grupper för att alla ska känna sig trygga när det kommer till att diskutera och reflektera över normer.

Vidare kunde det identifieras i vår studie att det finns en problematik med normkritisk pedagogik, nämligen att våra informanter inte har fått någon direkt information från ledningen kring hur de ska arbeta och applicera den pedagogiska metodiken i verksamheten. Detta var en problematik som var återkommande i samtliga intervjuer, det framkom även mer problematik, bland annat den problematik pedagogerna i flexi-avdelningen lyfte fram. Denna problematik grundar sig i att pedagogerna från de andra avdelningarna inte kunde förstå flexi-pedagogernas normer.

## 6. Diskussion

Detta kapitel kommer att analysera och jämföra tidigare forskning inom det relevanta området. Hädanefter följer diskussionen om metodval för denna studiens arbete, inkluderat metoder och tillvägagångssätt. Därefter kommer en diskussion gällande slutsatser utifrån insamlade data och analyser. Avslutningsvis kommer förslag på fortsatt forskning och yrkesrelevans inom området där studien har haft anknytning till.

### 6.1 Jämförelse med tidigare forskning och metodval

Resultatet baseras på den insamlade empiri som bestod av fem kvalitativa intervjuer med personal som arbetar i fritidshemsverksamheten vid två olika skolor. Initialt var avsikten att endast intervjua utbildade fritidslärare, men på grund av stora utmaningar som sjukdom, tidsbrist och underbemanning, gjorde att tidsaspekten inte skulle räcka till för att färdigställa studien. Detta skapade en nödvändighet att bredda urvalet för att inkludera flera olika anställningar inom fritidshemmet. Hade tidsaspekten varit längre hade fler intervjuer kunnat genomföras vilket hade resulterat i mer empiri och data till resultatets sammanställning. Denna utökning av intervjuobjekt i studien gav en större bredd när det kommer till det sammanfattande resultatet som har framställts. Utökningen av olika anställningar skulle ge tillräckligt med material att analysera när olika typer av anställningar i fritidshemmet skulle delta i intervjuerna. Detta gav oss ett annat perspektiv till studiens insamlade empiri eftersom det var personer med olika yrkesbakgrund som bidrog till studiens resultat.

Jämförelse med tidigare forskning, såsom Elvstrand, Lago & Lundqvist (2022, s. 115), visar samma problematik hos fritidspersonalen som vi har identifierat i vår egen studie. Att tidsbrist, personalbrist och otillräcklig handledning hindrar självreflektion och analysering av sin egen yrkesutövning när det gäller normkritisk pedagogik. I Böckerman, Dahlstedt, & Lindberg (2019, s. 24) studie framgår det att normkritisk pedagogik syftar mot att utmana i normer genom ifrågasättning och aktiv handling. Det visade sig att många av informatörerna utförde liknande aktiviteter undermedvetet när det handlar om normkritisk pedagogik. I Björkman, Bromseth & Hill (2020, s. 2) studie framgår det att normkritisk pedagogik strävar efter att utmana och ifrågasätta maktrelationer. Trots att de flesta informatörerna utförde snarlika handlingar, grundade deras ifrågasättning främst från egen erfarenhet och omsorg.

## 6.2 Slutsats

Genomförandet av denna studie har inneburit både framgångar och utmaningar. Valet av ämne har genererat reflektioner och kritik, eftersom det kan upplevas som abstrakt och svårdefinierat. Den begränsade mängden tidigare forskning som är specifikt inriktad mot fritidshemmet har resulterat i att analyserna baseras på forskning om skolan i sin helhet. För att öka relevansen för läsaren har studien fokuserat på att skapa förståelse för normkritisk pedagogik och dess tillämpning i fritidshemmet. När det gäller fritidslärares upplevelse av en förbättrad arbetsmiljö, vilket Elvstrand, Lago & Lundqvist (2022, s 115) diskuterar i sin studie om elevgrupper, personalbrist och barn med särskilda behov, är det tydligt att dessa faktorer spelar roll för fritidslärares förmåga att utföra sitt arbete inom norm- och värdegrundsarbeten. Våra forskningsresultat visar på liknande tendenser. Även när det gäller handledning och rådgivning från skolledning, känner sig fritidshemmet bortprioriterad.

Genom att tillämpa oss av Brinkkjaer & Høyen (2021, s. 95) tolkning av Husserls fenomenologiska perspektiv vid intervjuerna har fokuset legat på informatörernas upplevelser kring normkritik. Detta har resulterat i att deras synsätt och egna tolkningar påverkar fritidsverksamheten. Slutsatsen är att vår studie har ökat medvetenheten hos de intervjuade pedagoger. Efter studien har flera pedagoger börjat reflektera och analysera hur de arbetar omedvetet med normer i fritidshemmet.

Målet med denna studie har varit att öppna upp en medvetenhet hos respondenterna och skapa reflektion kring deras yrkesutövning. Genom att introducera tankegångar hos respondenterna kan det generera nya möjligheter för nyfikenhet och reflektion när det kommer till normkritisk pedagogik.

## 6.3 Fortsatt forskning och yrkesrelevans

När det kommer till tidigare forskning inom normkritisk pedagogik finns det ingen omfattande forskning riktad mot fritidshemmet. Det finns rapporter som kommer från Skolverket som har gjort kontinuerliga publikationer sedan 2006 kring ämnet normkritisk pedagogik. I Hill (2021, s.45) studie framgår det att Skolverket har i uppdrag att ge pedagogerna i skolans verksamhet stöd och råd inom detta område. Vår studie indikerar att det finns ett stort behov när det kommer till forskning för att skapa inkludering som är inriktad mot fritidshemmet.

Fritidspersonalen drabbas på grund av bristen på forskning inom området. För att systematiska kvalitetsarbeten ska kunna utvecklas och genomföras måste personalen i fritidshemmet få möjligheten att delta i utbildningar och handledning. Normkritisk pedagogik är ytterst relevant för yrkesutövningen som sker i fritidshemmet. Ökad forskning inom området skulle skapa legitimitet hos fritidslärarna och stärka deras yrkesstatus.

Denna studie skapar möjlighet för fritidslärare att bli medvetna om sitt arbete med normkritisk pedagogik. Genom ökad medvetande om sitt omedvetna arbete med normer kan fler insikter uppnås, vilket kan leda till att mer forskning börjar bedrivas inom området. För vidareutveckling av studien är vårt förslag att inkludera elevers upplevelser och tolkningar av normkritik. Detta är för att få en djupare förståelse för hur elever upplever hur pedagoger använder och utför normer i fritidshemmet.



## Referenser

Avramidis, E., Bayliss, P. and Burden, R. (2000) 'A Survey into Mainstream Teachers' Attitudes towards the Inclusion of Children with Special Educational Needs in the Ordinary School in One Local Education Authority', *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 20(2), pp. 191–211. Available at:

<https://search-ebshost-com.proxy.mau.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip.shib.cookie.url&db=eric&AN=EJ642095&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 11 April 2024).

Björkman, L., Bromseth, J., & Hill, H. (2021). Normkritisk pedagogik – framväxten och utvecklingen av ett nytt begrepp i den svenska utbildningskontexten. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 7. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v7.231>

Brinkkjaer, Ulf & Høyen, Marianne (2021). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.

Bromseth, Janne & Darj, Frida (2010). Inledning. I Bromseth, Janne & Darj, Frida (red.) *Normkritisk pedagogik: makt, lärande och strategier för förändring*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet

Böckerman, M., Dahlstedt, M., & Lindberg, V. (2019). *Normkritisk pedagogik: perspektiv, utmaningar och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

*Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet

Tillgänglig på Internet:

[https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska\\_principer\\_VR\\_2002.pdf](https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf) (hämtad 2024-03-13)

Freire, Paulo (2021). *De förtrycktas pedagogik*. Stockholm: Trinambai

Helene Elvstrand, Lina Lago and Johanna Lundqvist (2022) 'Fritidshemslärares arbete, trivsel, inkluderande arbetssätt och samverkan', *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 6(2). doi:10.7146/fppu.v6i2.134278. <https://doi.org/10.7146/fppu.v6i2.134278>

Hill, H. 1968 (2021) "Normkritisk vaccination" - *Normkritik och normkritisk pedagogik i Skolverkets rapporter och råd 2009 – 2014*, *Pedagogisk forskning i Sverige*, 26(2–3), pp. 38–60. doi:10.15626/pfs26.0203.05.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing* (3:e utg.). Los Angeles: Sage Publications.

Lina Lago et al. (2022) 'Ett gemensamt fokus: Att bygga kulturer för samverkan mellan förskoleklass, fritidshem och grundskola', *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 16(2), pp. 22–40. doi:10.23865/up.v16.3737.

*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Upplaga 1 (2022). [Stockholm]: Skolverket

Tillgänglig på Internet:

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laroplan-for-grundskolan-f-o-rskoleklassen-och-fritidshemmet---lgr22>

Söderman Lago, L. 1979 (2021) 'Ett eget utrymme: Barns perspektiv på kontroll i relation till fritidshemmets gränser', *Barn: Forskning om barn og barndom i Norden*, 39(2–3), pp. 15–28. doi:10.5324/barn.v39i2-3.3785.

Trost, Jan. (2010) *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Wernholm, M.P. 1972 (2023) 'Undervisning i ett fritidshem för alla?', *Pedagogisk forskning i Sverige*, 28(4), pp. 64–88. doi:10.15626/pfs28.04.03.

<https://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1733360/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2024-03-18)

# Bilagor

## Bilaga 1 intervjuguide

### **inledande fråga:**

Be informatören presentera sig själv: bakgrund / utbildning, ansvarsområde

### **Fördjupande frågor**

1. Vad är normer för dig?
2. Vad är en positiv/negativ norm?
3. Hur använder du normer i fritidshemmet?
4. Vad är normkritisk pedagogik för dig?
5. Vilka metoder/strategier inom området normkritisk pedagogik använder du i verksamheten?
6. Ser du några problem med normkritisk pedagogik?
7. Vilka normer ser du att eleverna själva skapar?
8. Vilka utmaningar möter du när det gäller att ifrågasätta normer i fritidshemmet?
9. På vilket sätt använder du din makt för att skapa/bryta normer?
10. Vilka möjligheter ser du att eleverna har att skapa normer?
11. Hur skapar du en trygg och stödjande miljö där elever kan diskutera och utmana normer?

## Bilaga 2: Samtyckesblankett



LÄRANDE OCH SAMHÄLLE  
INSTITUTION

Datum

*På lärarutbildningen vid Malmö universitet skriver studenterna ett examensarbete på avancerad nivå. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid skolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i [DiVA](#), Digitala Vetenskapliga Arkivet. Det är Malmö universitets plattform för registrering och visning av publikationer som produceras av universitetets forskare, lärare och ...*

### Samtycke till medverkan i studentprojekt

Inled med att presentera dig själv, berätta att du är student på lärarutbildningen, på vilken termin du studerar samt när du kommer att ta din examen. Berätta att du har inhämtat skolans godkännande till att genomföra studien.

Beskriv att det handlar om ett examensarbete, och vad för typ av studie det är du ska göra. Beskriv vad du kommer att fokusera vid materialinsamlingen (t.ex. elevers kunskaper, samspel, kommunikation) samt i vilka situationer du kommer att följa deltagarna (t.ex. i klassrummet, i korridorerna).

Beskriv på vilket sätt deltagarna kommer att involveras i studien, samt vilka personuppgifter som är tänkta att samlas in (t.ex. namn, ålder, foto, filmning eller ljudupptagning av personer).

Beskriv hur dokumentationen kommer att gå till (t.ex. via ljudinspelning, fotografering eller fältanteckningar), och med vilken utrustning det sker. Understryk att privata mobiltelefoner aldrig används. Beskriv vem/vilka som kommer att ha tillgång till det insamlade materialet.

Påtala att allt insamlat material och personuppgifter lagras på Malmö universitets server under arbetet med examensarbetet, samt att samtyckesblanketterna förvaras oåtkomligt på Malmö universitet.

Hänvisa, gärna med länk, till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer ([God forskningssed 2017](#)), och förklara att ditt projekt utgår från dessa principer i bl.a. följande avseenden:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att aidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är

examinerad.

.....  
Studentens underskrift och namnförtydligande

Kontaktuppgifter till student (tfn nr, e-post):

.....

Ansvarig handledare på Malmö universitet:

.....

Kursansvarig på Malmö universitet:

.....

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

[www.mau.se](http://www.mau.se)

040-665 70 00



## *Information om Malmö universitets behandling av personuppgifter*

<b>Personuppgiftsansvarig</b>	Malmö universitet
<b>Dataskyddsbud</b>	<a href="mailto:dataskyddsbud@mau.se">dataskyddsbud@mau.se</a>
<b>Typ av personuppgifter</b>	Namn, anteckning av lärandesituation, bild och/eller filmklipp samt ditt samtycke till att Malmö universitet behandlar dessa personuppgifter.
<b>Ändamål med behandlingen</b>	För att möjliggöra undervisnings- och examinationssituationer i skolmiljö för studenter vid Malmö universitets lärarutbildning.
<b>Rättslig grund för behandling</b>	Ditt samtycke.
<b>Mottagare</b>	Personuppgifterna kommer endast användas i utbildningssyfte inom ramen för lärarutbildningen vid Malmö universitet och kommer inte att spridas vidare till någon annan mottagare.
<b>Lagringstid</b>	Malmö universitet kommer spara dina personuppgifter så länge de behövs för ovan angivet ändamål eller till dess att du återkallar ditt samtycke. Efter genomförd kurs/program kommer personuppgifterna att raderas. Malmö universitet kan dock i vissa fall bli skyldiga att arkivera och spara personuppgifter enligt Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter.
<b>Dina rättigheter</b>	Du har rätt att kontakta Malmö universitet för att 1) få information om vilka uppgifter Malmö universitet har om dig och 2) begära rättelse av dina uppgifter. Vidare, och under de förutsättningar som närmare anges i dataskyddslagstiftningen, har du rätt att 3) begära radering av dina uppgifter, 4) begära en överföring av dina uppgifter (dataportabilitet), eller 5) begära att Malmö universitet begränsar behandlingen av dina uppgifter. När Malmö universitet behandlar personuppgifter med stöd av ditt samtycke, har du rätt att när som helst återkalla ditt samtycke genom skriftligt meddelande till Malmö universitet. Du har rätt att inge klagomål om Malmö universitets behandling av dina personuppgifter genom att kontakta Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.



## Samtycke

**Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmö universitets behandling av personuppgifter, och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som säger att**

- medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är

examinerad. <sup>[1]</sup>

Namn: .....

Namnförtydligande: .....

Dagens datum: .....

---

[1] [God forskningssed 2017](#)